

Samfunnsmedisinske oppgaver i praksisperioden modul 7

Kjære studenter!

I den forestående 6 ukers praksisperioden i primærhelsetjenesten, er til sammen to uker satt av til/tiltenkt samfunnsmedisinsk praksis/tjeneste. Dette er beskrevet i praksisheftet og er også formidlet til praksisveilederne. Vi håper dere sammen har funnet/finner et opplegg som gjør at dere får satt av tilstrekkelig tid til å besøke andre aktører i primærhelsetjenesten og jobbe med innleveringsoppgavene i samfunnsmedisin, for dette understøtter og bidrar til at dere oppnår læringsutbyttene i begge fagene.

Dere får tildelt en egen **samfunnsmedisinveileder** som tar kontakt via epost. Han/hun vil gi dere individuell tilbakemelding på innsendte oppgaver.

Oppgavene er obligatoriske. En oppgave skal leveres hver torsdag (kveld) til din veileder i samfunnsmedisin, og du får vanligvis tilbakemelding innen mandag kveld. Besvarelsene skal være kortfattet men bør ha et omfang av ca 2-3 sider (word-format font 12) og skal sendes inn via UiO-mailen som et vedlegg.

Ved behov for utsatt frist eller ønske om å svare på en annen oppgave enn den som gjelder for inneværende uke, må dette avtales med veileder. Er det en uke dere av ulike grunner ikke kan levere oppgave, ønsker vi beskjed. Minst fire oppgaver må være godkjent innen utgangen av praksisperioden for å kunne gå opp til eksamen.

Det er lurt å ta en prat med praksisveileder en av de første dagene slik at han/hun kan bistå med å finne passende «objekter» for å få løst oppgavene. Husk anonymisering av pasienthistorier!

Vi vil oppfordre dere til å ha på de «samfunnsmedisinske brillene» mens dere er ute i kommunen/bydelen og ikke minst i møte med enkeltpasienter og ulike aktører i og «rundt» helsevesenet. Husk at pandemien gir en unik mulighet til å lære/se samfunnsmedisin i praksis!

Vi anbefaler at dere begynner å arbeide med oppgave 1 før oppstart i praksis – det kan gi en «flying start»!

På vegne av alle oss samfunnsmedisinveilederne vil jeg ønske dere gode og lærerike uker i praksis. Vi håper pandemien ikke legger en demper, men tvert imot blir en unik mulighet til å få et innblikk i bredden og omfanget av praktisk samfunnsmedisinsk arbeid ute i kommunehelsetjenesten

Avd. for samfunnsmedisin og global helse, UiO, september 2021

Anne OO☺ - ved spørsmål, kontakt meg på mail a.o.olsen@medisin.uio.no

Ukeoppgave 1: Bli kjent med kommunen din

Læringsutbytte:

- *beskrive helsevesenets organisering og rammer, og de oppgaver som tilligger de ulike forvaltningsnivåer (slik som kommune, helseforetak og helsedepartement)*

Oppgave: Hensikten med denne oppgaven er at du skal løfte blikket og se hvilken sammenheng du arbeider i; hva er karakteristisk for befolkningen der du arbeider, og hvilke ressurser finnes i den kommunale helsetjenesten? Husk å sammenlikne med nabokommuner eller landet for øvrig for å finne ut hva som er spesielt for «din» kommune.

Lag en relativt kortfattet beskrivelse av kommunen/bydelen og hvilke helsetjenestetilbud som finnes her. Ta gjerne utgangspunkt i kommunens egne nettsider. Dere vil også kunne finne nyttig demografisk informasjon hos Statistisk Sentralbyrå (<https://www.ssb.no/befolkning>). Suppler med informasjon fra praksisveileder og annet personell på legekantoret. Folkehelseprofilen for din kommune/bydel (<https://www.fhi.no/hn/folkehelse/folkehelseprofil/>) vil også være til hjelp f.eks. til informasjon om levekår, men helsetilstanden i kommunen/bydelen er tema i ukeoppgave 3.

Beskrivelsen av befolkningen bør inneholde følgende punkter: NB: Her er det viktig at du reflekterer over hva som er særegent for akkurat din kommune/bydel og bruker egne ord i beskrivelsen.

- Kort om innbyggertall og hvordan innbyggerne fordeler seg i alder, kjønn, utdanningsnivå og inntekt.
- Hvordan har den demografiske utviklingen vært over tid?
- Hvis relevant: Hovednæringer og industri, type arbeidsplasser
- Spesielle miljøforhold av betydning for helse (eks drikkevann, forurensningskilder, trafikkforhold)

Beskrivelsen av den kommunale helsetjenesten bør inneholde følgende punkter:

- Hvilke typer tilbud finnes i primærhelsetjenesten (helsestasjon, legevakt, hjemmesykepleie, sykehjem, fastleger, kriseteam, rustjeneste, fysioterapeut, psykolog/psykiatritilbud, andre?) Er det enkelt å finne denne informasjon?
- Hvordan er kommuneoverlegefunksjonen løst? Stillingsprosent? Samarbeid med andre kommuner?
- Viktige samarbeidspartnere for fastlegen: (eks. NAV-kontor, barnehager, skoler, fengsel, barnevern, asylmottak)?
- Hva slags fastlegepraksis er du i? Solo-/gruppepraksis? Hvordan organiseres driften (driftsform)? Hvordan foregår samarbeidet med kommunen? Hvilke avtaler har de? Hvordan fordeler legene de offentlige allmennmedisinske oppgavene mellom seg? Hvordan samarbeider de innad på kontoret? Hvilke inntekter og utgifter har legen?
- Kort om listen til praksisveilederen din (spør om det er spesielle ting ved listen; overrepresentasjon av aldersgrupper, kjønn, pasienter med spesielle diagnoser/problemstillinger?)

Oppgi kilder til informasjonen du finner om de ulike punktene over.

Ukeoppgave 2: Helsetilstanden i din kommune

Læringsutbytte:

- med bakgrunn i statistiske og epidemiologiske metoder beskrive helsetilstanden i en befolkning og faktorer som påvirker denne
- identifisere et folkehelseproblem i en befolkning og planlegge tiltak for å motvirke det, samt drøfte fordeler og ulemper ved tiltaket

Oppgave: Hvordan er helsetilstanden i din kommune/bydel?

- a) Ta utgangspunkt i folkehelseprofilene for kommuner, bydeler og fylker som publiseres av Folkehelseinstituttet (<https://www.fhi.no/hn/folkehelse/folkehelseprofil/>). Finn og kopier inn i besvarelsen «Folkehelsebarometeret» for din kommune/bydel.
- b) Sjekk tilstanden for din kommune/bydel i Kommunehelsa statistikkbank (<http://khs.fhi.no/webview/>) for noen variabler du synes er særlig interessante, og presenter resultatene.
- c) Hvor pålitelige og nyttige synes du slike databaser er? Er den noen åpenbare feilkilder?
- d) Reflekter og beskriv kortfattet hva din kommune/bydel skårer spesielt bra og dårlig på av risikofaktorer og tilstander, og reflekter over årsakene og hva resultatene kan brukes til. Ser du noen sammenhenger mellom helsetilstanden og de karakteristika ved kommunen/bydelen som du beskrev i uke 1?
- e) Beskriv minst ett tiltak som kommunen har iverksatt for å løse en av hovedutfordringene. Hva slags påvirkningsarbeid og hvem har vært/er involvert. Diskuter gjerne med din praksislærer hva hun/han mener om dette og hvordan dette kommer til uttrykk i praksishverdagen.

Ukeoppgave 3: Lokalt folkehelsearbeid

Læringsutbytte:

- beskrive og begrunne de vanligste prinsippene og virkemidlene for forebyggende og helsefremmende arbeid
- drøfte fordeler og ulemper ved ulike forebyggende tiltak, for eksempel på arbeidsplassen og i lokalsamfunnet
- integrere en forståelse av pasientens sosiale og kulturelle omgivelser i forebyggende og klinisk virksomhet (kulturell sensitiv praksis)
- ha en forståelse av henholdsvis primærlegens og sykehuslegens samfunnsansvar, helsepolitiske oppgaver og rolle som ressursforvalter, "helsefremmer" og koordinator av helsetjenester i et lokalsamfunn

Oppgave Det er viktig for en kommunelege å ha god kunnskap om helsefremmende og forebyggende arbeid nasjonalt og lokalt. Etter folkehelseloven (§5) skal alle kommuner ha en oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer som «skal være skriftlig og identifisere folkehelseutfordringene i kommunen, herunder vurdere konsekvenser og årsaksforhold.».

Hva har kommunen din om folkehelse tilstanden på sine nettsider? Se om du finner en oversikt (evt bruk Drammen kommunes folkehelseprogram som utgangspunkt <https://www.drammen.kommune.no/globalassets/aktuelt/dokumenter/202003-folkehelseprogrammet-drammen-2019-2023.pdf>)

- a) beskriv kort hva den inneholder, hvordan denne blir utarbeidet og vedtatt, når den sist ble revidert og hva den brukes til.
- b) Hvordan samsvarer det kommunale folkehelsearbeidet etter din mening med helsetilstanden og folkehelseutfordringene som du «avdekket» og beskrev i oppgave 2)?
- c) Hva er de viktigste satsingsområdene i dette folkehelsearbeidet i din kommune? Finn fram til et par eksempler som viser forskjellen på universelle forebyggende tiltak og individuelle forebyggende tiltak. Hvis mulig, få en samtale med folkehelsekoordinator eller kommuneoverlegen om dette...
- d) Helsedirektoratet har utarbeidet en veiviser i lokale folkehelse tiltak som er ment å være et praktisk hjelpemiddel for kommunene når de skal utforme tiltak på folkehelseområdet. Ta en kikk på denne veiviseren: <https://www.helsedirektoratet.no/faglige-rad/lokale-folkehelse tiltak-veiviser-for-kommunen> og velg ut ett av de ti tiltakene som er listet opp basert på de utfordringer din kommune/bydel har og som du ville prioritert om du var kommuneoverlege. Begrunn valget ditt og drøft fordeler og ulemper ved tiltaket. Hva ligger i begrepet forebyggingsparadokset ? Beskriv kort med egne ord.
- e) Er det planlagt/iverksatt noen helsefremmende tiltak i din kommune/bydel. Nevn minst ett eksempel. Hva er forskjellen mellom helsefremmende og sykdomsforebyggende tiltak? I folkehelsearbeidet snakkes det ofte om «venstreforskyvning» - hva ligger det i begrepet i denne sammenheng? Og hva menes det med at folkehelsearbeidet skal ha en styrkebasert tilnærming (tips: salutogenese)?
- f) Hvilke andre lover enn folkehelseloven er særlig viktige i det kommunale folkehelsearbeidet?

Oppgi kilder til informasjonen du finner om de ulike punktene over.

Ukeoppgave 4: Kommuneoverlegens oppgaver i miljørettet helsevern

Læringsutbytte:

- gjøre rede for kommunelegens viktigste oppgaver i henhold til helse-og-omsorgstjenesteloven, folkehelseloven (miljørettet helsevern) og smittevernloven
- identifisere et folkehelseproblem i en befolkning og planlegge tiltak for å motvirke det, samt drøfte fordeler og ulemper ved tiltaket.
- drøfte fordeler og ulemper ved ulike forebyggende tiltak, for eksempel på arbeidsplassen og i lokalsamfunnet

Hensikten med denne oppgaven er å gi et innblikk og forståelse for hva samfunnsmedisinsk arbeid og ansvar kan innebære i praksis og hvilke ferdigheter som kreves for å håndtere slike saker. Hvis mulig, ta kontakt med «din» kommune- eller bydelsoverlege for å få råd og innspill.

Oppgave: Kommuneoverlegen har mottatt følgende e-post fra en innbygger:

«Vi bor i et helt vanlig boligfelt, og har nå en nabo som har skaffet seg hane. Det har blir lovet bot og bedring i lang tid, men hanen galer omtrent hele dagen. Det er ikke galing om natten, men nå som det blir stadig lysere om morgenen vil jo dette bli endret. Det er uansett ikke spesielt hyggelig å bli vekket klokken 07.00 både hverdag og helg. Naboen hevder at hanen har et lydisolert hus, men vi hører hanen gale likevel. Den har jevnlig runder med konstant galing som varer i opp mot en halv time hele dagen. Det er som regel stille en time eller to mellom disse rundene.

Hva kan vi som nærmeste naboer gjøre?

Hva er egentlig reglene når det gjelder hane i tett bebyggelse?

Vi er som sagt i dialog med naboen, men det er ingen opplevd endring.»

- a) Hvilket svar gir du naboen?
- b) Hvilke bestemmelser i lov og forskrift er aktuelle for hanehold i tettbygd strøk?

To uker senere kommer det en ny e-post til kommuneoverlegen, men denne gangen fra en annen nabo i samme boligfelt:

«Vi er en gjeng naboer som bor på Haugen i Berg. Vi er veldig plaget av en nabo som har en hane. Den skriker dag og natt. Vi har prøvd å ta det opp med eieren, men kommer ingen vei. Hanen er i tillegg en

fare for trafikken, da eier ikke har gjerde. Den løper rett ut i veien. Vi er såpass mange som er plaget av dette, så vi håper at noe kan gjøres»

- c) Hva er din oppgave som kommuneoverlege i denne saken, og hvordan ville du ha innhentet mer informasjon?

Dagen etter kommer enda en ny e-post. Denne gangen fra lokalavisen som ønsker innsyn i alle dokumentene i saken. De ønsker å få tilsendt all korrespondanse i saken.

- d) Hvilket svar gir du lokalavisen?

Eieren av hanen svarer følgende tre uker senere:

«Klagene er uriktig fremstilt og svært overdrevne. Hønsehuset er uten tvil lydtett. Bare døren kostet 10 000 kroner, og hønsehuset ble med dette like lydtett som et beboelseshus. Hanen vår galer kun 5-6 ganger daglig, og han galer i max 1,5 minutt før det blir stille igjen. Vi slipper han aldri ut av hønsehuset før mellom 09.00 og 10.00 på formiddagen.»

En måned senere fatter kommuneoverlegen vedtak om at hanen må fjernes

- e) Hva tror du er årsaken til at kommuneoverlegen fatter nettopp dette vedtaket?
f) Vedtaket kan påklages, men hvordan er videre saksgang hvis kommunen velger å opprettholde vedtaket? Tips: se kap 4 i [Lov om folkehelsearbeid \(folkehelseloven\) - Lovdata](#) og kap 4-6 i [Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker \(forvaltningsloven\) - Lovdata](#)

Ukeoppgave 5: Trygdemedisin

Læringsutbytte:

- *vurdere hvilke trygdeytelser eller sosiale ytelser en pasient kan ha krav på (i forhold til de viktigste lover og bestemmelser som regulerer tilgangen på trygdeytelser og sosiale tjenester)*
- *vurdere funksjonsevne i forhold til arbeidssituasjon og behov for evt. tilrettelegging og tiltak på individuelt nivå, i arbeidsmiljøet og på samfunnsnivå*

Oppgave:

- Gjennomfør Helsedirektoratet og Arbeids- og velferdsdirektoratets e-læringskurs for sykmeldingsarbeid via lenke: [Læringsportalen \(nav.no\)](https://læringsportalen.nav.no) . Du må logge inn med ditt HPR nummer (sett evt 0 eller 00 foran til 9 siffer). Kurset tar ca 2-3 timer. Ved fullført kurs, får du en dokumentasjon som kan legges ved oppgavebesvarelsen
- Skriv et kort refleksjons-/drøftingsnotat (ca 1 side) om hva som for deg var de to viktigste læringsutbytter fra kurset. Føler du deg beredt til å gå inn i rollen som sykmelder? Hva føler du behov for å lære mer om ? Hva synes/føler/tror du er/blir mest utfordrende – beskriv gjerne dette basert på en av «casene» som ble presentert i kurset, og se det i lys av mulige rollekonflikter som behandler versus portvokter og/eller sakkyndig.

Ukeoppgave 6: Samhandling

Læringsutbytte:

- drøfte hensiktsmessige modeller for pasientforløp, samarbeid og samhandling innenfor primærhelsetjenesten (ulike personellkategorier) og på tvers av forvaltningsnivåene

Oppgave: Denne uken skal du snakke med en av fastlegens samarbeidspartnere **utenfor** legekantoret som ikke er lege. Spør praksisveilederen din hvem han/hun er mest avhengig av å samarbeide godt med innen primærhelsetjenesten for å få god pasientflyt i jobben som lege. Det kan for eksempel være en fra hjemmesykepleien, sykepleier ved legevakt/sykehjem, fysioterapeut, farmasøyt ved lokalt apotek.

Som forberedelse; ta en kikk på helse- og omsorgstjenesteloven https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-30#KAPITTEL_3 (kap 3, paragraf 3.4) om kommunens plikt til samhandling og samarbeid og Stortingsmelding 47 om samhandlingsreformen: <https://www.regjeringen.no/contentassets/d4f0e16ad32e4bbd8d8ab5c21445a5dc/no/pdfs/stm200820090047000dddpdfs.pdf> (kap 14) om IKT i helse- og omsorgssektoren

For å få en oversikt over ulike elektroniske meldinger, se veileder for elektronisk meldingsutveksling: <https://www.nhn.no/veileder-for-elektronisk-meldingsutveksling/del-1-elektronisk-meldingsutveksling/elektronisk-meldingsutveksling/>

- Be den aktuelle samhandlingspartner om et «intervju» om hvordan de opplever samhandlingen og kommunikasjonen med fastlegen. Diskuter også (gjerne i etterkant) med praksisveilederen din hvordan samhandlingen ser ut fra hans/hennes ståsted.
- Hvilken type informasjon og tilbakemeldinger fra fastlegen er de avhengig av for å gjøre jobben sin best mulig?
- Hvilke møtepunkter har de rundt pasientene; formelle (elektroniske meldinger, planlagte /faste møter) og uformelle (telefonisk? betydning av personlig kontakt etc)
- Hva fungerer bra, hva fungerer ikke så bra i informasjonsutvekslingen - og hvorfor?
- Hvilke erfaringer har de med elektronisk meldingsutveksling (PLO, E-resept etc).
- Les denne saken i tidsskriftet Sykepleien om forventninger og erfaringer med elektronisk meldingsutveksling: <https://sykepleien.no/forskning/2015/02/forventninger-og-erfaringer-med-elektronisk-meldingsutveksling-blant>. Hvilke tanker gjør du deg? Dersom du har intervjuet noen fra hjemmetjenesten; hvordan passer det med det inntrykket du fikk fra intervjuet?
- På bakgrunn av hva du har hørt og lest; drøft utfordringer og forbedringspotensialer i kommunikasjonen/samhandlingen. Har du noen konkrete forslag til hva som kan forbedres og hvordan?